

Partial vaginismus – definition, symptoms and treatment

Maria Engman,
Mödrahälsöovårdsöverläkare, Med Dr
Kvinnokliniken Västerviks sjukhus
maria.engman@ltkalmar.se

Partial vaginismus - definition, symptoms and treatment

Maria Engman

Linköping University
FACULTY OF HEALTH SCIENCES

Linköping 2007

Sexuella smärtsyndrom, definitioner

Sexuella smärtsyndrom

```
graph TD; A[Sexuella smärtsyndrom] --> B[Vaginism/slidkramp]; A --> C[Dyspareuni/samlagssmärta]
```

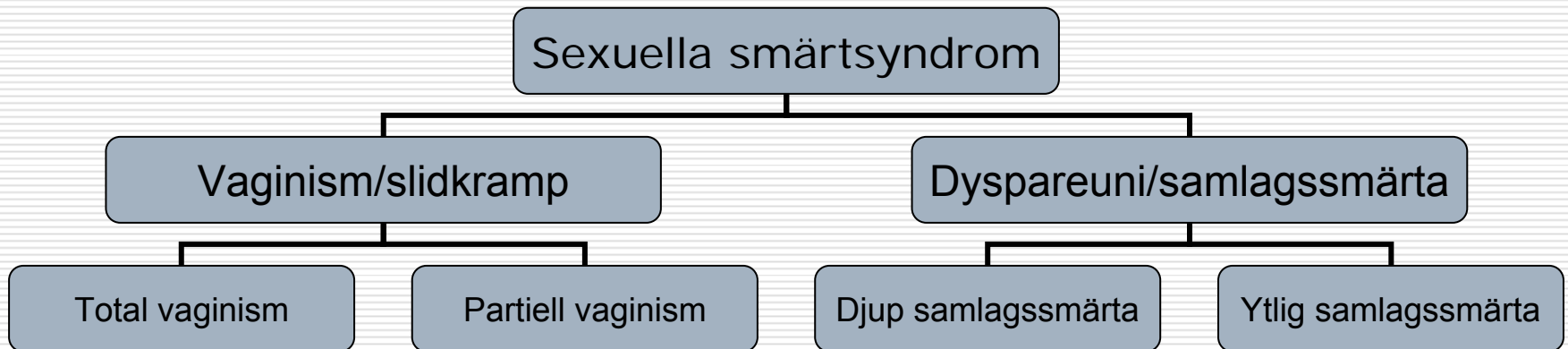
Vaginism/slidkramp

Återkommande eller ständig muskelkramp i den yttre tredjedelen av vagina som stör samlaget.

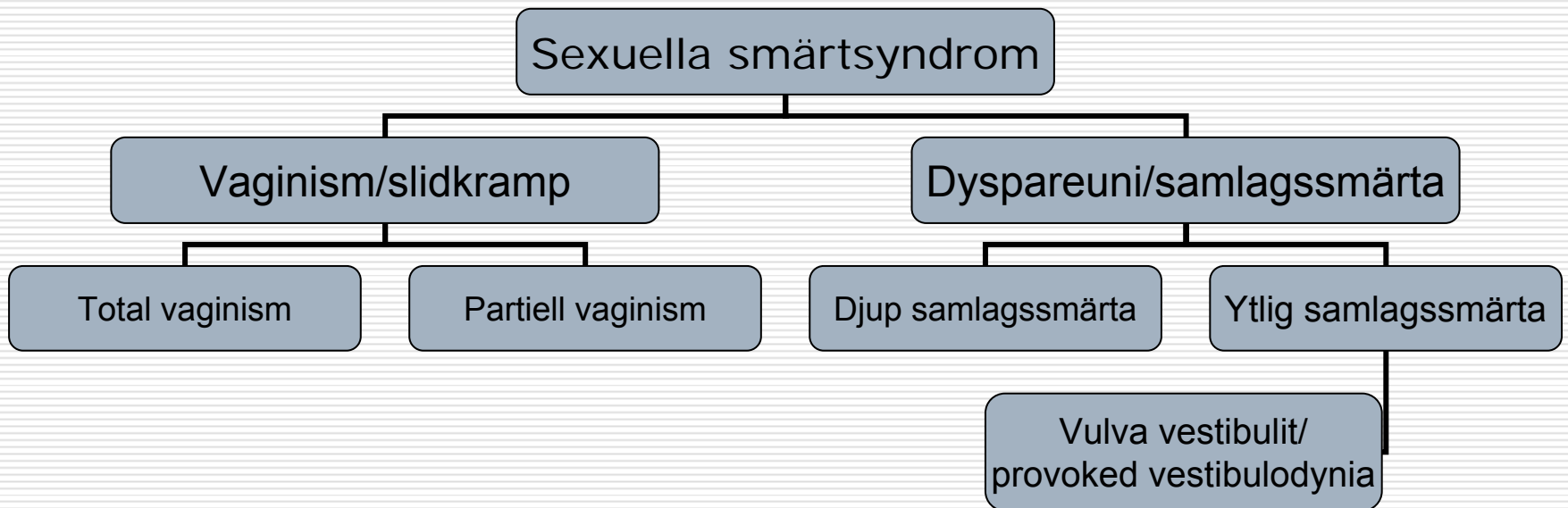
Dyspareuni/samlagssmärta

Återkommande eller ständig underlivssmärta hos kvinnor eller män i samband med samlag

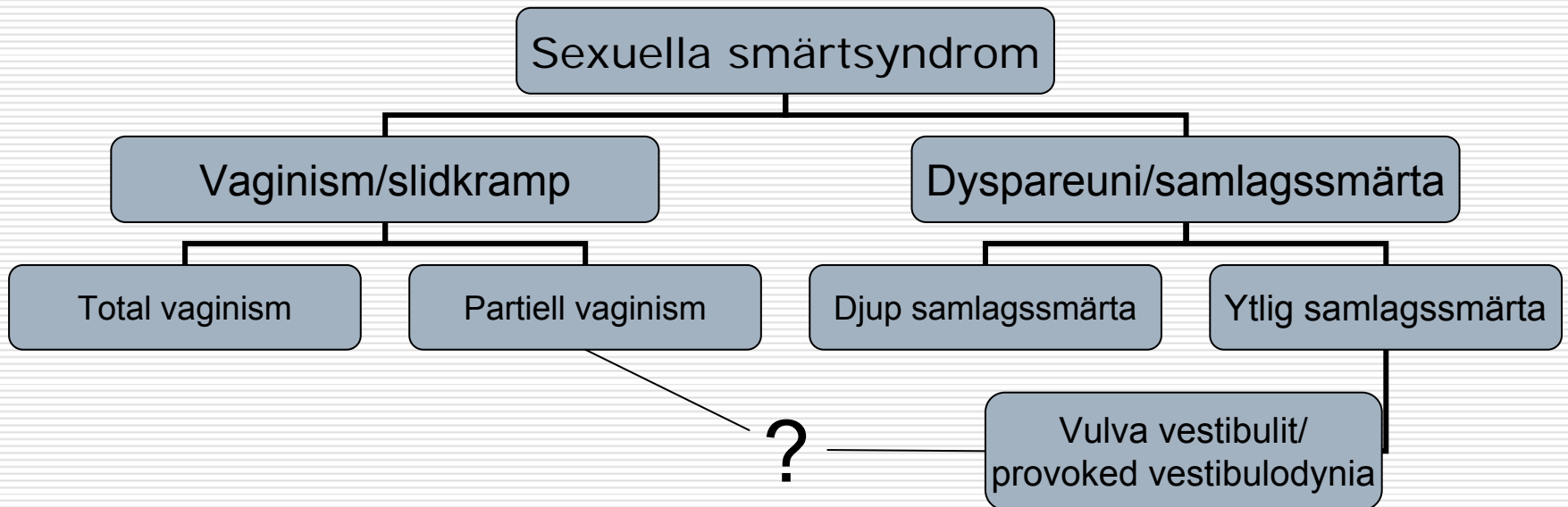
Sexuella smärtsyndrom, definitioner

Sexuella smärtsyndrom, definitioner

Sexuella smärtsyndrom, definitioner

Partiell vaginism – vulva vestibulit

□ Partiell vaginism

- Ingår i beskrivningen av vaginism DSM-IV
 - Våra studie kriterier
- En reflektorisk sammandragning av bäckenbottenmuskulaturen som delvis stänger slidan vid **penetration** eller **försök till penetration** och som:
 - försvårar, men inte omöjliggör penetrationen
 - är utanför kvinnans kontroll
 - samtidigt ackompanjeras av en brännande **smärta**

□ Vulva vestibulit

- Def. enl. Friedrich 1987
 - Svår **smärta** vid beröring av förgården (vestibulum) eller **försök till penetration**
 - Tryckömhet lokaliserat till slidans förgård
 - (Rodnad)
 - Kallas vetenskapligt numera "provoked vestibulodynia"
-

Studie I

Studie I

- Wijma, B., Jansson, M., Nilsson, S., Hallbook, O. and Wijma, K.,
 - Vulvar vestibulitis syndrome and vaginismus. A case report,
 - J Reprod Med, 45 (2000) 219-23.
-

Studie I

- Fallbeskrivning, introduktion till själva avhandlingsarbetet.
 - Kvinna som fått diagnosen vulva vestibulit (VVS) och blivit remitterad för ställningstagande till kirurgisk behandling
 - Kliniska symptom typiska för partiell vaginism (PaV) som utvecklats till total vaginism (TV)
-

Studie I

□ Beskriver smärtutvecklingen

- Vid symptomdebuten:
Svår brännande smärta efter samlag.
 - 1 år efter symptomdebuten:
Smärta vid beröring av förgården.
 - 1,5 år efter symptomdebuten:
Symptom på en kontinuerlig brännande smärta och klåda i förgården. Penetration nu omöjlig.
 - Under behandlingen:
Brännande smärta och klåda under och efter övningarna. Tidsskillnad.
-

Studie I

- Utredning och behandling med kognitiv beteendeterapi
 - Smärta och klåda reaktionerna vid penetration, i vardagslag och under och efter övningarna tolkas som betingade responser till penetrationssituationen
 - Artikeln belyser diagnossvårigheterna inom området VVS och vaginism.
-

Randomiserad behandlingsstudie

□ Syfte:

- Att undersöka om man med tillägg av sEMG biofeedback till kognitiv beteendeterapi kunde minska antalet behandlingssessioner hos kvinnor med PaV med eller utan VVS.

□ Randomiseringsgrupper

1. sEMG biofeedback + kognitiv beteendeterapi
 2. Kognitiv beteendeterapi
 3. Väntelista 6 månader och därefter aktiv behandling enligt 1 eller 2
-

Studie II

Studie II

- Engman, M., Lindehammar, H. and Wijma, B.,
 - Surface electromyography diagnostics in women with partial vaginismus with or without vulvar vestibulitis and in asymptomatic women,
 - J Psychosom Obstet Gynaecol, 25 (2004) 281-94.
-

Studie II, del I

□ Syfte del I

- Att undersöka i vilken utsträckning kvinnor med ytlig samlagssmärta kunde bli diagnostiserade både som TV eller PaV och VVS

□ Material och metod del I

- 224 kvinnor med ytlig samlagssmärta undersöktes kliniskt avseende diagnoserna TV, PaV och VVS
-

Studie II, del I

□ Resultat del I (n=224)

- 41 kvinnor hade andra diagnoser, ex hudsjukdomar
 - 39 kvinnor hade TV, varav 4 också hade VVS
 - 42 kvinnor hade PaV men inte VVS
 - 102 kvinnor kunde diagnostiseras som både PaV och VVS.
 - Alla kvinnor med VVS hade vaginism
-

Studie II del II

□ Syfte del II

- Att undersöka i vilken utsträckning ytEMG av bäckenbottenmuskulaturen kunde särskilja kvinnor med PaV enbart, PaV och VVS och asymptomatiska kvinnor.

□ Material och metod del II

- 47 kvinnor med PaV+/-VVS och 27 asymptomatiska kvinnor undersöktes med ytEMG av bäckenbottenmuskulaturen
-

Studie II del II

□ Resultat del II

- Ingen signifikant skillnad mellan de tre undersökta grupperna (PaV enbart (n=14) , PaV+VVS (n=33) och asymptomatiska kvinnor (n=27)).
-

Vad tar jag med mig till kliniken?

- Yt-EMG svåranvänt kliniskt
 - Alla kvinnor med vulva vestibulit hade en samtidig vaginism
 - Utlösande faktor eller konsekvens?
 - I vilket fall en behandlingsbar underhållande faktor
-

Studie III

Studie III

- Engman, M., Wijma, K., Wijma, B.,
 - Itch and burning pain in women with partial vaginismus with or without vulvar vestibulitis,
 - J Sex Marital Ther, 33 (2006) 1-16.
-

Studie III

□ Syfte

- Att vid en standardiserad penetrationssituation mäta symptom på brännande smärta och klåda eller andra möjliga sensationer hos kvinnor med PaV +/-VVS och hos asymptomatiska kvinnor

□ Material och metod

- 53 kvinnor med PaV +/-VVS och 27 asymptomatiska kvinnor uppskattade graden av brännande smärta och klåda eller andra möjliga sensationer vid 20 förutbestämda tillfällen under en standardiserad penetrations situation (ytEMG av bäckenbotten-muskulaturen)
-

Studie III

□ Resultat

- 81% (43/53) av kvinnorna med PaV+/-VVS beskrev en brännande smärta i underlivet
 - 43% (23/53) beskrev klåda
 - 0% av asymptomatiska kvinnor beskrev klåda eller brännande smärta.
 - 22 kvinnor med PaV+/-VVS beskrev båda symptomen.
 - Hos 17 av 22 kvinnor med båda symptomen uppkom den brännande smärtan före klådan och i 4 fall uppkom symptomen samtidigt.
 - Tidsskillnaden mellan uppkomsten av brännande smärta och klåda var 150s (median).
 - Endast få kvinnor beskrev andra symptom
-

Vad tar jag med mig till kliniken?

- Kvinnor med vaginism kan ha både brännande smärta och klåda
 - Undersök bäckenbottenmuskulaturen hos kvinnor med oklar klåda i underlivet
-

Studie IV

Studie IV

- Engman, M., Wijma, K., Wijma, B.
 - Postcoital burning pain and pain at micturition: early symptoms in women with partial vaginismus with or without vulvar vestibulitis?
 - Accepted J Sex Marital Ther.
-

Studie IV

□ Syfte

- Att utförligt beskriva smärtan vid penetration och efter samlag hos kvinnor med PaV+/-VVS; dels symptom när problemet började och dels symptom när kvinnorna på grund av sina besvär tvingades slutade med att ha samlag.

□ Metod

- Semi-strukturerad telefonintervju med 24 kvinnor med PaV+/-VVS.
-

Studie IV

□ Resultat

- Smärta efter samlag var mer vanligt än smärta vid penetration när problemet började.
 - Bägge symptomen var lika vanliga när kvinnorna på grund av sina symptom slutade med att ha samlag.
 - Intensiteten på smärtan vid penetration ökade kraftigt (från 0,5-9 på en skala från 0-10), från tidpunkten när problemen började till dess kvinnorna slutade med att ha samlag.
 - Intensiteten på smärtan efter samlag var hög redan från början (5) och ökade till sju till dess kvinnorna slutade med att ha samlag.
-

Studie IV

□ Resultat

- Smärtan vid penetration varade en minut, beskrevs som skarp/skärande/bristande.
 - Smärtan efter samlag varade i 2 timmar, beskrevs som brännande/svidande.
 - 70% beskrev en brännande smärta när de kissade efter samlag.
 - 30% beskrev klåda efter samlag eller i vardagslag.
 - 22-33% beskrev en brännande smärta i underlivet i vardagslag.
-

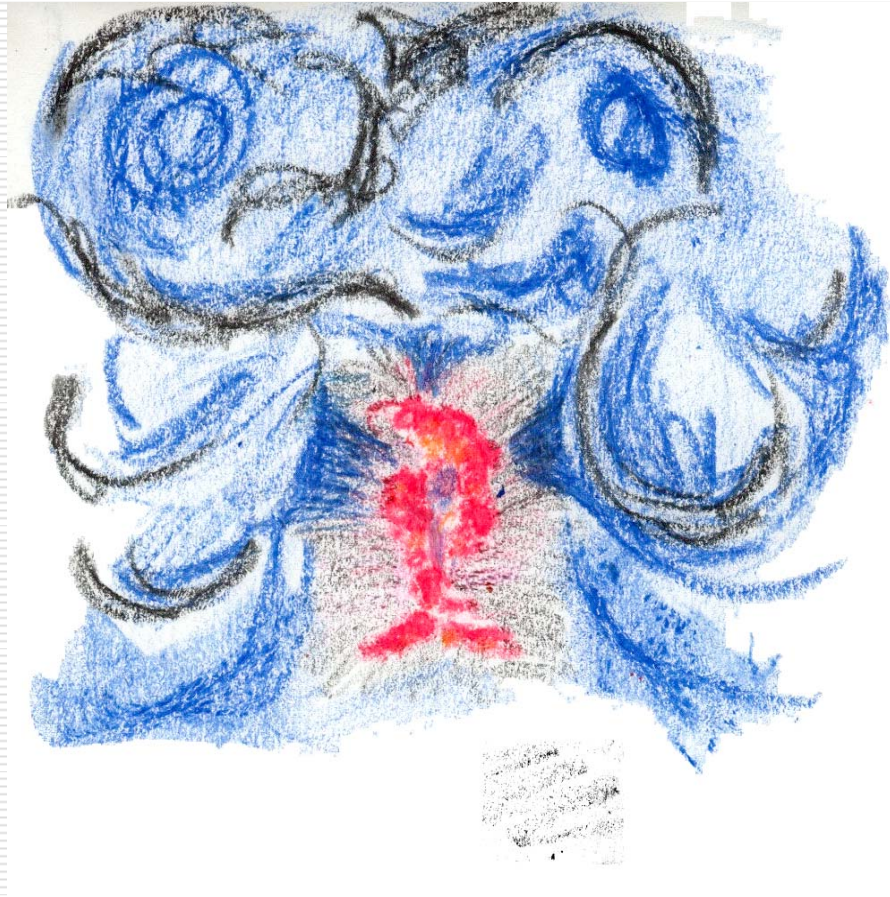
Studie IV

- ❑ De flesta tidigare studier har fokuserat på penetrationssmärtan.
 - ❑ Både smärtan vid penetration och efter samlag kan förklaras i termer av en partiell vaginistisk reflex.
 - ❑ Hälften av kvinnorna i studien diagnostiserade som PaV+ VVS kunde inte enligt gällande diagnoskriterier diagnostiseras som VVS/provoked vestibulodynia när symptomen började.
-

Vad tar jag med mig till kliniken?

- Vid brännande smärta efter samlag och sveda när man kissar efter samlag
 - kan det vara tidiga tecken på partiell vaginism med eller utan vulva vestibulit?
 - Var försiktig med att sätta diagnosen vulva vestibulit
 - 18% av kvinnor utan samlagssmärta har ett positivt SWAB-test i vestibulum
 - Goetsch 1991
 - 53% av kvinnor utan samlagssmärta men med rodnad i vestibulum har ett positivt SWAB-test i vestibulum
 - Van Beurden 1997
-

Studie V

Studie V

- Engman, M., Wijma, K., Wijma, B.,
 - Long-term follow-up of cognitive behaviour therapy in women with superficial coital pain and vaginismus
 - Revised version to be submitted, Cognitive Behaviour Therapy
-

Studie V

Syfte

- Att presentera långtidsuppföljnings resultat (39 månader efter avslutad behandling) hos kvinnor med vaginism

Material och metod

- Frågeformulär till 59 kvinnor med ytlig samlagssmärta och vaginism som behandlats med kognitiv beteendeterapi
 - svarsfrekvens 44/59 (75%)
-

Studie V

□ Resultat

- 81 % kunde ha samlag
 - 61 % rapporterade en förmåga ≥ 6 (på en skala från 0-10) att ha samlag utan smärta
 - Medianvärde 8
 - 61 % rapporterade en förmåga ≥ 6 (på en skala från 0-10) att njuta av samlag
 - Medianvärde 7
 - Kvinnor som kunde ha samlag vid slutet av behandlingen kunde ha samlag vid uppföljningstillfället.
-

Studie V

□ Resultat

- 6% kunde ha helt smärtfria samlag varje gång.
 - Individuella behandlingsmål uppfyllda i 69-80%
 - Kvinnor som svarat på enkäten värderade sig själva signifikant högre som sexpartners, kvinnor och människor efter behandlingen jämfört med före första undersökningen.
 - Var tionde kvinna med vaginism självläkte efter en noggrann utredning och information om problemet.
-

Vad tar jag med mig till kliniken?

Förmedla hopp!!

- Ytlig samlagssmärta är behandlingsbart om kvinnan/paret själv är villig att satsa kraft och energi på en behandling.
-

